

Jak Valaši zpracovávali konopí

Konopí patří mezi nejstarší a nejvšestrannější kulturní plodiny. Už před několika tisíci lety se používalo k léčení, výživě, výrobě textilií či papíru.

Kolébku konopí je Asie, rozšířilo se však po celém světě a své využití našlo i na Valašsku. Jeho pěstování a zpracování tu však bylo značně náročné. Začínalo se na jaře, kdy se obvykle od dubna do května na polích zasévala semena, z nichž vyrostly dvojí rostliny – samčí (poskonné) a samičí (hlavaté) konopí. Proto se v létě sklízelo nadvakrát. Samčí dozrávalo dříve – v červenci ženy „sa daly ich trhat a také ich hned močily“ (máčení bylo důležitým procesem v získávání vláken, při kterém se oddělovalo vlákno od dřevnatých stonků). Konopí se máčelo v tekoucí vodě nebo „uložili ich do močidla, ušlapaly, přikryly haluzím a zatěžkaly skalami (kamením).

OBR.: Postup zpracování konopí.

Ilustrace Jitky Kateřiny Trčkové

Močily sa týdeň“. Hlavité konopí se kvůli mohutnosti stonků sekalo kosou nebo i sekyrou, a to obvyčejně v září po dozrání semen. Ta se z konopí drhala pročešáváním na velkém hřebeni – „drhľenu“. Teprve poté se i samičí rostliny máčely. Po máčení se z konopí v několika krocích za pomoci jednoduchých nástrojů získávalo pevné a odol-

né vlákno. Stonky se nejdřív nalámaly na „lámce“, až se začalo objevovat vlákno. To se pak zbavovalo dřevnatých zbytků (pazdeří) na „patírkách“. Aby se odstranila nekvalitní krátká vlákna (koudel), pročešávala se nakonec ještě na železných kartáčích. Z vyčesaných vláken konopí se pak v zimě spřádala nit.

Konopí zužitkovali staří Va-

laši téměř celé. Ze semen lisovali olej, užívaný ke svícení nebo na výrobu léčivých masť. Z napředných nití tkali plátno, z nějž zhotovovali odolné textilie do hospodářství – např. pytle, plachty, ale také oděvní součástky. Koudel a pazdeří zase sloužily jako kvalitní izolace nebo podestýlka pod dobytek. Nejčastěji se ovšem z konopí „krútily“ provazy nebo lana. Ty se dokonce vyvážely až do Německa, kde se uplatnily hlavně v loďařském průmyslu. Napuštěné konopným olejem totiž byly schopny odolávat i slané vodě. Pro své vynikající univerzální vlastnosti se dá konopí využít v různých oblastech života i dnes. Věděli jste, že se z něj dá vyrobit třeba beton, plast nebo peletky? Více o historii i současném využití konopí se dozvíte na nově otevřené výstavě na vsetínském zámku.

Milada Fohlerová, etnograf Muzea regionu Valašsko